

4 SOCIAAL-CULTUREEL WERK VOOR VOLWASSENEN

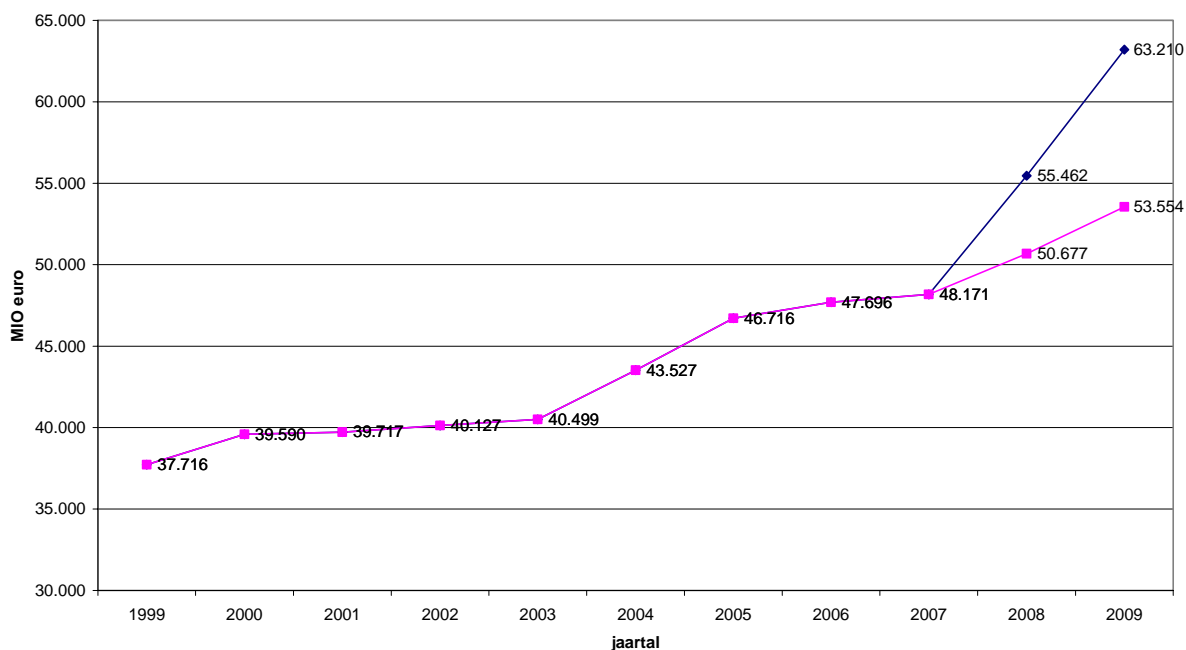
4.1 SOCIAAL-CULTUREEL VOLWASSENENWERK

4.1.1 Stand van zaken

Bij het begin van de vorige legislatuur in 1999 waren in de sector van het sociaal-cultureel werk voor volwassenen drie decreten van 19 april 1995 van kracht. Zij regelden elk een eigen werkvorm waarin het sociaal-cultureel volwassenenwerk gestalte kreeg: het verenigingsleven, het instellingenwerk en de diensten. Daarnaast waren er nog het decreet van 2 januari 1976 met betrekking tot de koepelorganisaties evenals het decreet van 27 juni 1985 dat de subsidiëring regelde voor de politieke vormingsinstellingen. Het steunpunt voor het sociaal-cultureel werk ontving subsidies via een inschrijving in de begroting op naam.

In onderstaande grafiek volgen we de evolutie van het budget voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk. In 2008 en 2009 worden twee maten gehanteerd: de hoogste getallen geven telkens weer wat in de begroting is ingeschreven. De laagste getallen maken abstractie van de verschuivingen van middelen die voordien ook voor de sector waren bestemd (cfr. de zgn. ex-DAC-middelen), maar nu ook binnen de allocaties voor de sector worden verankerd.

Evolutie budget sociaal-cultureel volwassenenwerk

Van bij mijn aantreden stelde ik een hervorming van de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk in het vooruitzicht. Via die hervorming wilden we in de eerste plaats een halt toeroepen aan de veelvuldige legitimeringsvragen over en binnen de sector. De plaats en het belang van het sociaal-culturele middenveld in de realisatie van de beleidsdoelstellingen die de overheid in de voorbije periode formuleerde in verband met het versterken van het sociale weefsel, het bevorderen van het levenslang en levensbreed leren, het constructief omgaan met diversiteit en interculturaliteit,... is onbetwistbaar.

Het scheppen van de noodzakelijke voorwaarden om de slagkracht van de sociaal-culturele organisaties te vergroten was het logische gevolg van ons geloof in de betekenis van deze organisaties voor de samenleving. Het decreet van 4 april 2003 trachtte in een eerste fase aan die hoofdbezorgdheid tegemoet te komen. De herwaardering en legitimering van het sociaal-cultureel werk, de actualisering van de functies van dit werk, de versterking en vernieuwing van het sociaal-cultureel middenveld, het geven van vertrouwen aan de organisaties, het stimuleren van visievorming

binnen landelijke organisaties,... waren eveneens motieven die aan de basis lagen van het overleg en het debat dat we met de sector organiseerden in de aanloop naar de geplande hervorming.

Op 1 januari 2003 ging het decreet van 4 april 2003 en de erin vervatte herstructurering van kracht. De drie bestaande regelgevingen van 19 april 1995 werden opgeheven en de subsidiëring en werking van het steunpunt kreeg een decreetbasis. De decreten met betrekking tot de koepelorganisaties en de politieke vormingsinstellingen werden eveneens opgeheven. De bedoeling van het decreet was een breed kader te schetsen dat heel wat nieuwe maatschappelijke evoluties kon opvangen en een plaats geven. De werkvormen waarin het sociaal-cultureel volwassenenwerk gestalte krijgt, werden gherdefinieerd. De belangrijkste wijzigingen op dit vlak hebben van doen met de introductie van de regionale volkshogescholen – met een specifieke opdracht in de regio en met een specifiek subsidiemechanisme – evenals van de bewegingen, met een werking die in essentie gericht is op maatschappelijke verandering. De vormingsinstellingen kregen in dit geheel een verplicht landelijke setting binnen een aantoonbare thematische specialiteit.

Een nieuw beleidsinstrumentarium met beleidsplanning als centrale en voornaamste innovatie, moest dit proces ondersteunen. Tevens werd bij de organisaties de aandacht voor kwaliteitszorg expliciet geïntroduceerd, en in die eerste fase, via de oprichting van een specifiek ondersteuningscentrum - Kwasimodo vzw -, bijkomend ondersteund. Deze ontwikkelingen ondersteunden we de voorbije jaren tevens met het ter beschikking stellen van ruimere financiële middelen.

De met de sector afgesproken evaluatie van de uitvoering van het decreet van 2003 leidde tot een dubbele decreetaanpassing in 2006 en in 2008. Telkens ging het om het doorvoeren van een vermindering van de planlast en het duidelijker stellen van de rol van de administratie in de opvolging van de werking van de gesubsidieerde organisaties. De decreetaanpassing van 14 maart 2008 voorziet bovendien in een belangrijke ommekeer in de wijze van vaststelling van de subsidie-enveloppen van de sociaal-culturele organisaties. Van een beoordeling van beleidsplannen wordt overgestapt op een systeem van evaluaties van voorbije werkingen via bezoeken ter plaatse door een visitatiecommissie, paritair samengesteld uit externe deskundigen en de administratie. Ook in het kader van de bepaling van de budgetten voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk, voorziet het decreet in de mogelijkheid voor alle betrokken actoren om een partner te zijn in de besluitvorming over de prioriteiten voor een volgende beleidsperiode.

De uitdaging voor de overheid bestaat er voor de volgende jaren dan ook in om na te gaan in welke mate de opvolging van de werking, via de evaluatie door visitatiecommissies, een passend middel blijken te zijn om enerzijds een adequater zicht te krijgen op de concrete werkingen van de organisaties en anderzijds een relevante basis betekenen voor de vaststelling van de subsidies voor de komende beleidsperiodes.

Overzicht voorziene uitvoering 2008

Basisallocatie	Libellé	Krediet 2008	Voorziene uitvoeringspercentage 2008
HD3307C	Subsidies aan de erkende leden van de federatie van erkende organisaties voor volkswontwikkelingswerk	287.000	100%
HD3308C	Subsidies aan verenigingen voor sociaal-cultureel volwassenenwerk	25.802.000	100%
HD3309C	Subsidies aan bewegingen voor sociaal-cultureel volwassenenwerk	4.173.000	100%
HD3310C	Subsidies aan instellingen voor sociaal-cultureel volwassenenwerk	21.222.000	100%

HD3311C	Subsidies aan het steunpunt voor sociaal-cultureel volwassenenwerk	1.528.000	100%
HD3314C	Subsidies in het kader van het participatiebeleid en dit voor het aandeel voor de organisaties voor het organiseren van praktijkgerichte opleidingen voor bijzondere doelgroepen en voor de Rode Antraciet.	2.150.000	100%
HD3357C	Subsidie aan de vzw Kwasimodo	300.000	100%

4.1.2 Prognose over de beleidsinvulling voor begrotingsjaar 2009

Tijdens een lopende beleidsperiode is de eerste zorg dat de engagementen die werden aangegaan volwaardig kunnen worden nagekomen. De begroting van 2009 laat dit toe. Meer nog, met de sector werd afgesproken, dat voortaan volledige invulling wordt gegeven aan het indexeringsmechanisme zoals het decreet dat bepaalt .

4.1.2.1 *Visitaties*

Het uitvoeringsbesluit bij het wijzigingsdecreet van 14 maart 2008 ging van kracht op 15 september 2008. Het betekende meteen de start van de visitaties bij de sociaal-culturele organisaties. Samen met de FOV werden externe deskundigen aangesproken, die, in pariteit met medewerkers van de administratie, deel uitmaken van de visitatiecommissies. Deze visitaties concretiseren meteen een nieuwe invulling van de gewenste verhouding tussen de overheid en de organisaties(, en omgekeerd). Zij moeten de kans geven aan de verenigingen, bewegingen en instellingen om hun werking concreet in beeld te brengen bij externe deskundigen en hierop ook gerichte feedback te krijgen. De visitaties monden tevens, samen met andere elementen, uit in een evaluatieverslag, dat mee aan de basis ligt van de subsidies voor de volgende beleidsperiode.

4.1.2.2 *Verenigingen: de gestage groei versnellen*

Het decreet van 4 april 2003 zorgde vanaf 2004 ook voor de verenigingen voor een aangroei van het budget. Voortaan zou worden gewerkt met een subsidie-enveloppe per vereniging voor een vijfjaarlijkse beleidsperiode die, afhankelijk van beoordelingen (en na de recente decreetswijzigingen op basis van individuele evaluaties en collectieve prioriteiten) telkens kon stijgen of dalen. De eerste subsidie-enveloppe werd nog bepaald op basis van het aantal afdelingen waarover de vereniging in het jaar 2000 beschikte. Vanuit een zuivere berekening, betekende dit dat een aantal verenigingen over minder subsidies zou kunnen beschikken en een aantal andere verenigingen fors konden groeien. In afspraak met de sector werd een mogelijke achteruitgang van de subsidie-enveloppe beperkt tot 5 % en –als spiegel van deze redenering- een mogelijke aangroei beperkt tot 100.000 euro. Het decreet bepaalde dat de verenigingen met een afgetopte groei dit geleidelijk aan konden inhalen. We beseffen echter dat dit een proces is dat zich gedurende een lange periode kan voltrekken. Daarom voegen we in 2009 bij de begrotingsallocatie voor de verenigingen 600.000 euro toe. Met deze bijkomende inspanning kan het parcours voor deze verenigingen wiens groei vertraagd werd, alvast reeds in belangrijke mate worden uitgereden en wordt dus een volwaardige basis gelegd voor de volgende beleidsperiode.

4.1.2.3 *Projecten van verenigingen*

In 2008 gingen we ook voor de eerste keer van start met een specifieke ondersteuning van experimentele initiatieven van sociaal-culturele verenigingen. Hiervoor werd 500.000 euro in de begroting ingeschreven. In 2009 loopt deze regeling op kruissnelheid en krijgt ze ook een decretale verankering. De positieve samenhang tussen sociale participatie enerzijds en cultuurparticipatie – in de brede betekenis van het woord – anderzijds lijkt een evidentie. Uit recente onderzoeken blijkt dat de sociaal-culturele participatie hiertoe één van de belangrijkste hefboomen is. Het uitgangspunt dat er een expliciete samenhang is tussen participatie aan het verenigingsleven en bepaalde maatschappelijke

attitudes, zoals meer solidariteit en meer verdraagzaamheid, is intussen ook verworven. Het verenigingsleven is met andere woorden belangrijk voor het ontwikkelen van een democratische politieke cultuur en het verhogen van de cultuurparticipatie.

Het “Charter met wederzijdse engagementen” dat de Vlaamse Regering eind 2006 met het verenigde middenveld afsloot, is hiervan een belangrijke uitdrukking. De participatie aan het brede en diverse verenigingsleven, vertoont, over de afgelopen jaren heen, een vrij stabiel beeld. De participatiegraad in Vlaanderen ligt ook beduidend hoger dan het Europese gemiddelde. Toch doen er zich tussen diverse vormen van verenigingsleven enkele verschuivingen voor. Deze ontwikkelingen hebben vanzelfsprekend ook invloed op het verenigingsleven, dat in beeld komt via het decreet op het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Een erg uitgebreid en gevarieerd vrijetijdsaanbod, bepaalde vormen van individualisering, de veel te drukke agenda’s zijn slechts enkele van de vele factoren die mee aan de grondslag liggen van meer los-vaste relaties tussen burgers en verenigingen. Dit gegeven vormt misschien wel de belangrijkste uitdaging voor het verenigingsleven in de steeds complexer wordende omgeving waarin zij opereren. Naar welke uiteenlopende vormen van participatie zal dit leiden? Hoe kan de deelsector van sociaal-culturele volwassenenverenigingen prominenter aansluiten bij het veelvuldige en diverse lokaal engagement, en bij het ontwikkelen van bruggen tussen generaties? Dit zijn maar enkele vragen die in dit verband opduiken.

De ontdekkingstocht – zowel binnen vele individuele verenigingen als binnen de werkssoort – is al een tijd aan de gang. Welke projecten, methoden en acties zijn efficiënt? Welke partnerschappen creëren een nieuwe meerwaarde? Het aanwenden van een vernieuwende en verbredende invalshoek bij de ontwikkeling van sociaal-culturele projecten kan de betrokkenheid van een breed publiek doen toenemen en bijdragen aan een boeiend en gevarieerd cultureel landschap. Verenigingen krijgen met deze regeling extra ruimte en een stimulans om projecten op te zetten met een experimenteel karakter op het vlak van methoden, inhoud, invalshoeken of vorm met een sterke klemtoon op praktijken ontworpen vanuit samenwerkingsverbanden.

De projecten richten zich naar minstens één van de volgende prioriteiten:

- het stimuleren van de continuïteit tussen organisaties van jongvolwassenen en volwassenenorganisaties;
- toenadering zoeken tot relevante lokale actoren die geen plaats hebben in het decreet op het sociaal-cultureel volwassenenwerk;
- nieuwe doelgroepen aanspreken en (potentiële) leden nauwer betrekken door het ontwikkelen van voor de vereniging vernieuwende samenwerkingsverbanden in het maatschappelijke middenveld.

4.1.2.4 *Vormingplus*

In 2009 zal het vijf jaar geleden zijn dat de volkshogescholen (de Vormingplus-centra) van start gingen. In 2004 kregen de vzw’s vorm en werden de eerste nieuwe stappen gezet. Vanaf 2006 draaien alle volkshogescholen op kruissnelheid. Dit heeft intussen geleid tot een netwerk van dertien centra die elke op hun eigen manier en vanuit hun eigen geschiedenis invulling geven aan de opdrachten. De regionale verankering, verbreding en verdieping worden op die manier gerealiseerd. Via een onderzoek, waarbij de Delphi-methode wordt toegepast, willen we vanaf 2009 concrete stappen vooruit zetten in gemeenschappelijke afspraken over het profiel en de gezamenlijke rol die het netwerk van dertien volkshogescholen in de toekomst verder dient te spelen.

4.1.2.5 *Portfolioproject*

Het project ‘Portfolio voor niet-formele en informele leerervaringen in het erkende en/of gesubsidieerde Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk en Jeugdwerk’, kortweg ‘Portfolioproject’ loopt van 1 maart 2008 tot 28 februari 2010. Met dit project slaan SoCiuS en Steunpunt Jeugd de handen in elkaar met het oog op het ontwikkelen en introduceren van een portfolio-instrument ter ondersteuning van het (h)erkennen van verworven competenties in het erkende en/of gesubsidieerde sociaal-cultureel volwassenen- en jeugdwerk. Het portfolio wordt een laagdrempelig instrument voor het verzamelen en ordenen van allerlei documenten waarop (mogelijk) verworven competenties vermeld staan. Deze documenten kunnen bekomen worden door het volgen van niet- en informele educatieve activiteiten of als gevolg van inzet en engagement (het zogenaamde vrijwilligerswerk). Op deze manier worden

mensen zich beter bewust van hun verworven competenties. Bovendien biedt het portfolio hen de hulpmiddelen om deze competenties aan te tonen, zowel aan zichzelf (bijvoorbeeld in functie van het opstellen van een persoonlijk ontwikkelingsplan) als aan anderen (bijvoorbeeld wanneer men wil solliciteren of een verkorte studieduur wil verkrijgen).

Op de eerste plaats zijn de gebruikers van het portfolio volwassenen en jongeren (vanaf 12 jaar) die deelnemen aan het sociaal-cultureel jeugd- en volwassenenwerk. Op termijn zou het portfolio gebruikt kunnen worden door iedereen. Daarbij is het van belang dat mensen op zo jong mogelijke leeftijd ingewijd worden in het E(lders)V(erworven)C(ompetenties)-denken zodat het eerder een vanzelfsprekendheid wordt dan een opdracht. Het is de bedoeling dat het portfolio uitgroeit tot een instrument dat ook aangewend wordt door (organisaties die werken met) specifieke doelgroepen. Binnen het brede sociaal-cultureel werk worden immers ervaringen opgedaan die veraf staan van de schoolbanken, maar ook een belangrijke invloed kunnen hebben op de keuzes en kansen in het verdere leven. Dit project kan alleen maar gerealiseerd worden als het portfolio-instrument niet alleen voor, maar ook dóór het sociaal-cultureel volwassenen- en jeugdwerk ontwikkeld en gedragen wordt. Daarom worden beroepskrachten uit beide sectoren van de start tot het einde mee in het project opgenomen. Alleen op die manier kan gegarandeerd worden dat het portfolio voor iedereen bruikbaar is, ook voor specifieke doelgroepen. Deze betrokkenheid krijgt vorm in de participatie aan de verschillende werkgroepen en consultatiemomenten die georganiseerd worden (www.portfolioproject.be).

4.1.2.6 De aanvullende tewerkstelling

Bij de start van de eerstvolgende nieuwe beleidsperiode (2011) moet, volgens het decreet op de aanvullende tewerkstelling, een eerste herverdeling kunnen gebeuren van de middelen die verbonden zijn aan de regularisatie van de DAC-projecten. De FOV heeft hiervoor, samen met de sociale partners, een gemeenschappelijk voorstel voorgelegd, met het oog op de totstandkoming van een uitvoeringsbesluit ter zake. In aanloop naar deze herverdelingstoepassing worden, na de opstap in 2008, nu de betrokken middelen verder toegevoegd aan de begrotingsallocaties voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

4.1.3 Begrotingstechnisch

De voorziene kredieten voor 2009 zijn terug te vinden binnen het Programma HD (Sociaal-Cultureel Werk) op volgende basisallocaties:

- HD3307C - Subsidies aan de erkende leden van de federatie van erkende organisaties voor volkswontwikkelingswerk als tussenkomst in de ledenbijdragen ten beloop van 298.000 euro;
- HD3308C - Subsidies aan verenigingen voor sociaal-cultureel volwassenenwerk ten beloop van 31.398.000 euro;
- HD3309C - Subsidies aan bewegingen voor sociaal-cultureel volwassenenwerk ten beloop van 5.005.000 euro;
- HD3310C - Subsidies aan instellingen voor sociaal-cultureel volwassenenwerk ten beloop van 22.440.000 euro;
- HD3311C - Subsidies aan het steunpunt voor sociaal-cultureel volwassenenwerk ten beloop van 1.569.000 euro;
- HD3314C – Subsidies in het kader van het participatiebeleid en dit voor het aandeel voor de organisaties voor het organiseren van praktijkgerichte opleidingen voor bijzondere doelgroepen ten beloop van 1400.000 euro en voor de Rode Antraciet, ten beloop van 1.100.000 euro.

Evolutie 1999-2009 Sociaal-cultureel volwassenenwerk

1999	2008	2009	% 2009 tov 1999	% 2009 tov 2008
37.716.000	55.462.000	62.572.000	+ 68 %	+ 14 %